

Hemel en aarde verenigd

Preek over Lucas 2:14

Te lezen: Lucas 2: 8-20
26 december 1982

Het kerstfeest is het feest van de vereniging van hemel en aarde. Dat wordt duidelijk als je de engelen hoort zingen in de velden van Efratha: 'Ere zij God in de hoge vrede op aarde bij mensen des welbehagens'. Als ik het lied hoor en mijn ogen sluit zie ik een gebouw. Heb ik het gevoel dat ik in de immense ruimte sta van een kathedraal. Dat lied van de engelen bezingt een ruimte. Een ruimte om in te leven. 'Ere zij God in de hoge'. In den hoge. Dat is het plafond. Hoog boven ons. 'Vrede op aarde bij mensen.' Op aarde. Dat is de begane grond. Dat is de vloer waarop wij leven. Die beide horen bij elkaar. Plafond en vloer. Hemel en aarde horen bij elkaar. In de lofzang der engelen zie je hoe hemel en aarde samen één ruimte vormen! In dat lied zie je de pilaren lopen die de dingen in de hemel en de dingen op aarde met elkaar verbinden. Je ziet het in de tekst, als je de woorden van de tweede regel zet onder de woorden van de eerste regel. Je ziet hoe de woorden boven en onder bij elkaar horen: 'In den hoge' boven hoort bij 'op aarde' beneden. 'Ere' boven hoort bij 'vrede' beneden. En 'God' boven hoort bij 'mensen' beneden. Dat is het geweldige van het kerstfeest: God boven hoort bij mensen beneden. Er loopt een verbindingslijn tussen. Wat zeg ik? Een verbindingslijn? Het is meer een zuil, een pilaar. Hemel en aarde zijn onwrikbaar tot één grote ruimte samengevoegd door de zuil die God in de kerstnacht heeft opgericht. Die zuil heet Jezus Christus. Zoon van God en zoon van Jozef en Maria. Waarachtig God en waarachtig mens. In Hem zijn hemel en aarde, zijn God en mens verbonden tot één ruimte om in te leven.

Het is helemaal niet oneerbieding om jezelf Jezus voor te stellen als een zuil in menselijke gedaante: Met de voeten breed op onze aarde geplant. En met zijn handen hoog boven zich gestrekt, en op die breed uitgespreide handen de hemel dragend, en ons onder dit dak beschutting biedend. Dat is niet oneerbiedig. Zo is Jezus immers gestorven? Op de heuvel Golgotha priemt het kruis hoog in de lucht. Aan het kruis wordt Jezus uitgestrekt tussen hemel en aarde. Stervend draagt hij de hemel en houdt hij de aarde vast. En op de grond, onder zijn uitgestrekte armen zitten de moordenaars. Ze zitten daar nota bene veilig! Stervend houdt Jezus de hemel als een beschutting boven hun hoofd: 'Vader vergeef hen!' De hemel stort niet in, de moordenaars om hun daad verpletterend. Stervend houdt Jezus de hemel als een dak boven hun hoofd en de ruimte daaronder vult zich met goddelijke vergevende liefde. Op onvoorstelbare wijze - je verstand staat er bij stil - gaat op Golgotha de lofzang der engelen in de kerstnacht gezongen in vervulling: 'Ere zij God in de hoge en vrede op aarde bij mensen'. Stervend geeft Jezus God in de hoge de eer en geeft Hij zijn moordenaars op aarde de vrede der vergeving. Hemel en aarde horen door Jezus Christus bij elkaar en vormen ruimte om in te leven: God en mensen samen.

Zonder hemel kun je op aarde niet leven. Eén van de kenmerken van de hemel is dat je er niet bij komt. De hemel gaat je verstand te boven. Het mijne ook. Om die reden hebben veel mensen de hemel en God in de hemel voor zichzelf opgedoekt. Ze kunnen er niet bij dat zoiets kan bestaan. Dat is het eigenaardige en het irritante van de hemel: hij hoort er bij maar je kunt er niet bij.

Wat houd je over als je de hemel afschaft? Alleen die dingen waar je wel bij kunt. Datgene wat je begrijpen kunt, wat je berekenen kunt, wat je maken kunt, wat je organiseren kunt. Maar kun je met deze dingen alléén leven? Kennelijk niet. Mensen zijn op aarde op zoek naar dingen die er naar hun heilige overtuiging bij horen, zonder dat ze er bij kunnen. Vrede is zoiets. We zijn er denk ik allemaal van overtuigd dat vrede bij het leven op aarde hoort. Maar waar vind je vrede op aarde? Nergens! Ondanks ontwapeningsbesprekingen, ondanks indrukwekkende massale demonstraties tegen kernwapens, ondanks de goede wil van, denk ik, bijna alle mensen, vind je de vrede nergens. En toch nemen we het niet dat hij er niet is! Vrede hoort er bij! Vrede hoort er bij en je kunt er tegelijkertijd niet bij. Vrede is iets van de hemel. Als het op aarde aanwezig is, is het uit de hemel gegeven. Gerechtigheid is ook iets van de hemel. Het hoort thuis op aarde, tussen mensen. Maar het heeft zijn oorsprong in de hemel. Het heeft zijn bestaan in God die boven is. In het laatste bijbelboek wordt beschreven hoe de nieuwe samenleving, vol gerechtigheid en vrede, op aarde begint. Hij wordt niet georganiseerd door mensen. Hij daalt als het nieuwe Jeruzalem als een stad uit de hemel.

Geluk is ook zoiets. Geluk, dat is: harmonie in jezelf, harmonie met je eigen levensloop, met de mensen om je heen. Geluk hoort er bij maar je kunt er niet bij. De mensen die zich het hardst inspannen om gelukkig te worden zijn vaak het meest ongelukkig van allen. Veel mensen hebben de hemel afgeschaft. En daarom zijn ze op aarde op zoek gegaan naar de hemel. Helmuth Thielicke zei: “De moderne mens heeft de hemel die boven hem staat ingeruild voor idealen die vóór hem liggen.” De spijker op zijn kop! Mensen doeken de hemel boven hen op, om diezelfde hemel daarna op aarde weer uit te rollen. Vrede, gerechtigheid, geluk, liefde: al die dingen die thuis horen in de hemel, die hun bestaan alleen in God hebben, worden op aarde ingesteld als bereikbare idealen. En mensen zoeken ... En mensen spannen zich in ... Maar ze kunnen er weer niet bij. Toen iemand zei dat deze dingen hun bestaan in de hemel hebben, konden ze er intellectueel niet bij en besloten ze de hemel af te schaffen. Toen gezegd werd dat deze dingen bruikbare idealen op aarde zijn konden ze er zelfs met hun goede wil en hun toegewijde en complete inzet niet bij.

Zonder de hemel boven je kun je op aarde niet leven. De hemel is geen wereldje apart. De hemel is de verborgen bovenkant van ons leven op aarde. Het is de bovenkant: Je kunt er niet bij. Maar dat is ook de zegen van de hemel. Goddank bestaan er dingen waar ik niet bij kan! Vergeving is zoiets. Daar kan ik niet bij. Er zijn mensen die ik graag mag. En die kunnen bij mij best een potje breken! Als voorganger heb ik

geleerd mensen te begrijpen, te verdragen, niet te snel op hen af te knappen. Als iemand het echt bont heeft gemaakt ben ik christelijk genoeg om tegen mezelf te zeggen: 'Olof, denk erom, ga geen wrok zitten koesteren, de Heer vraagt van je om hem te vergeven'. Dat zijn allemaal zaken waar ik bij kan, wat binnen mijn bereik ligt. Soms is het moeilijk, maar in principe lukt dat nog wel: mensen die je graag mag een potje bij je laten breken. Mensen leren te begrijpen, te verdragen, tegen jezelf zeggen: 'Christus vraagt dat je hem of haar vergeeft'. Maar werkelijk vergeven?? Als je geen sympathie meer hebt? Als je geduld ten einde is? Als je geen begrip meer kunt opbrengen? Als je nog zoveel bijbelteksten tegen jezelf kunt opzeggen, maar het helpt niet meer? Dan kan ik alleen maar blij zijn dat er een hemel boven mij is. Dat er toch vergeving is, hoewel ik er niet bij kan. Dat er een God is die wél kan vergeven. Die daarin hemelhoog boven mij uitsteekt, ver boven mijn christelijk kunnen en mijn intellectueel denken. Die tegelijkertijd zich met die vergeving heel diep buigt, en mij geeft wat ik zelf nooit zal kunnen opbrengen: echte vergeving, echte liefde. Ik hoop dat u hiervan in uw eigen leven iets ervaren hebt. Van het onbegrijpelijke wonder dat God vanuit de hoge U aanraakt met zijn genade, vergeving, liefde. En dat het is alsof u daarin zelf tot God in de hoge wordt opgetrokken, God geeft u dan wat u uit uzelf niet kunt: iemand vergeven. Dat is een hemelse ervaring. Een hemelse ervaring met beide benen op de grond. Alleen met de hemel boven je kun je op aarde leven.

Kerstfeest is het feest van de vereniging van hemel en aarde. Met kerst vieren we dat God uit de hoge neerdaalt en zich op aarde ruimte schept. Waar God zich ruimte schept op aarde, daar ontstaat een stukje leven onder een open hemel. God schept zich ruimte op aarde: Hij schept zich ruimte in Maria om zijn zoon als mens geboren te laten worden. Hij schept zich ruimte in een stal, in een kribbe. Het begint heel klein. Heel onaanzienlijk. Je zou het niet zeggen: als je de zwangere Maria moeizaam naar Bethlehem ziet reizen. Je zou het niet zeggen: als je die baby ziet liggen in die voederbak in een beestenstal. Je zou het niet zeggen dat dáár de hemel opengaat, dat God dáár hemel en aarde verenigt. Dat is geweldig: God schept zich ruimte op aarde, waar de aarde op zijn kleinst, op zijn armst is: een beestenstal, een voederbak. Ik weet niet wat u daarvan vindt, maar ik vind dat dat hoop geeft! God schept zich ruimte onder mensen, die mensen op hun zwakst zijn: Maria en Jozef. Geen plaats voor hen in de herberg om hun hoofd neer te leggen; maar Gods Zoon verkoos zich bij hen zijn eigen plaats! Als God zich ruimte schept op aarde, marcheert Hij niet met vertoon van macht en majesteit binnen. Hij zoekt het meest onaanzienlijke achterdeurtje om daardoor binnen te gaan. Zonder dat dit iets afdoet aan zijn macht en majesteit! En daar begint het! Als God zich ruimte schept onder mensen, doet Hij dat daar waar de mensen op hun kleinst, op hun zondigst, op hun schuldigst zijn. God schept zich ruimte op aarde aan het kruis. Dat was Jezus' laatste woning op aarde. Ruimte van God tussen twee misdadigers. 'Heden zult u met Mij in het paradijs zijn' zegt Jezus tegen één van zijn medegekruisigden. Daar, notabene dáár!, gaat de hemel op aarde open. Jezus schept aan het kruis goddelijke ruimte te midden van de soldaten die

Hem aan het kruis sloegen: 'Vader vergeef hen'. De hemel gaat daar - uitgerekend dáár! - op aarde open.

Wie u bent, wat er in uw leven gepasseerd is, hoe zeer u nu in de knoei zit: Jezus wil uitgerekend bij u, in u, om u woning maken. Hij wil uitgerekend boven uw hoofd de hemel doen opengaan. Zo is Hij.

Amen.